

Med denne pakke kan du komme i gang med sproghistorier.

- Sproghistorie-skemaet
- Skriftsprogsindikatorer
- Kontekstindikatorer
- Eksempler på udfyldte sproghistorier

Hvis du foretrækker at skrive sproghistorier på computeren, kan du med fordel hente en elektronisk version af sproghistorie-skemaet.

SPROGGHISTORIER

EN SPROGHISTORIE

Titel:	
---------------	--

Dato:	Barnets/børnenes navne	Udfyldt af

Historie (og evt. dokumentation)

--	--

Hvad skete der?	Hvad kunne det næste være?
------------------------	-----------------------------------

--	--

Skriftsprogsindikatorer (1)

- *tegn på at barnet er parat, villig og/eller i stand til at deltage i fortælleaktiviteter i børnehaven, børnehaveklassen og første klasse, der danner grundlag for læsning og skrivning senere i skoleforløbet*

Fortæller

- viser interesse for- og/eller leger med ord og/eller udtale
- er interesseret i- og/eller sætter selv rytme på sproget
- udtrykker sig om f.eks. meninger, oplevelser, billeder eller tekst
- fortæller egne historier
- viser interesse for nye begreber
- viser interesse for- og/eller synger selv sange, rim og remser
- formulerer spørgsmål og/eller argumenter
- er opmærksom på skilte og lignende
- forbinder logoer med betydning
- refererer til / beskriver forhold i omgivelserne
- sætter ord på handlinger
- lytter interesseret til højtlesning
- kender nære, kære og/eller usædvanlige symboler/ord
- genfortæller og/eller undrer sig over en historie
- er opmærksom på historier fortalt af andre
- viser interesse for bøger
- "læser" billeder
- er nysgerrig på ord og bogstaver
- læser "legelæsning"
- er opmærksom på læseretningen

Skriftsprogsindikatorer (2)

- *tegn på at barnet er parat, villig og/eller i stand til at deltage i tegne-, skrible og legeaktiviteter i børnehaven, børnehaveklassen og første klasse, der danner grundlag for læsning og skrivning senere i skoleforløbet*

Tegner, skriver og skribler

- skriver "legeskrivning" / "krusedulleskrift"
- laver tekstlignende skriblerier
- skriver nære og kære bogstaver / ord
- anvender IT-baseret materiale med sprog og symboler
- forsyner tegninger med tekst
- skriver bogstaver / ord / sætninger
- kan opdele ord i stavelser
- skriver på- og med alle mulige ting
- tegner historier

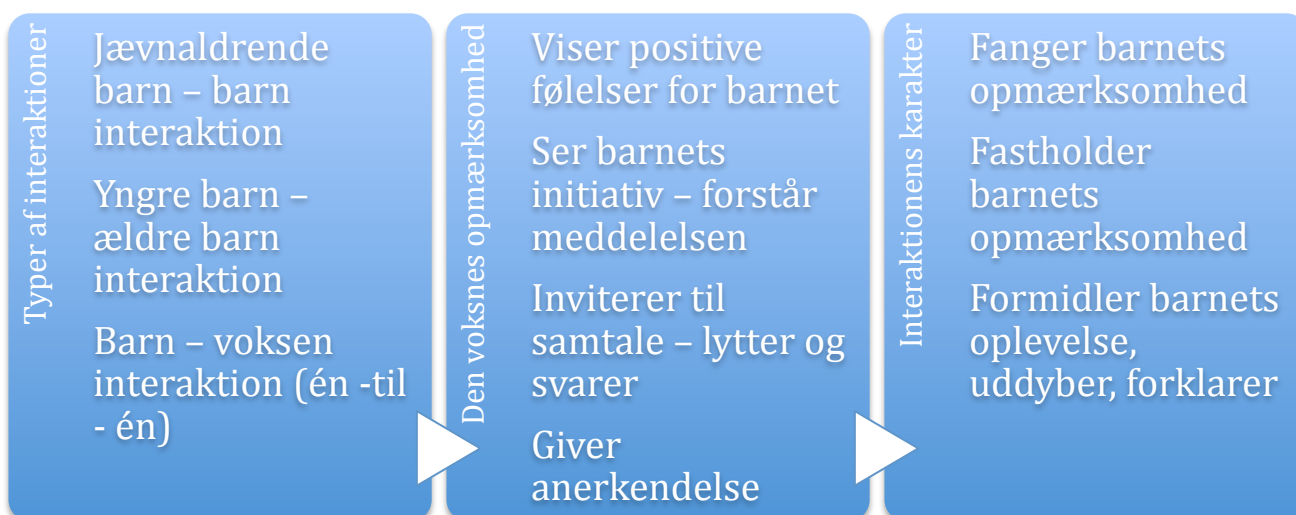
Leger

- opslugt af sin rolle i en leg
- dramatiserer/leger en historie
- forhandler roller
- sanglege
- skaber en historie / et legeunivers med div. legeredskaber / legetøj
- legeskriver i rolle
- legelæser i rolle
- forhandler og/eller udvikler legens ramme
- fremstiller skilte og lign. rekvisitter til brug i legen

Kontekstindikatorer

- *Interaktionsformer, fortælle-, tegne- og legeaktiviteter og faciliteter i børnehaven, børnehaveklassen og første klasse, der danner grundlag for læsning og skrivning senere i skoleforløbet*

- Rolleleg
- Rammeleg
- Højtlesning
- Interaktiv højtlesning
- Tegning

Aktiviteter

- Literacy-props
- Læse-fortællehjørne
- Skrive- og tegnehjørne
- Lyd- og lyttehjørne
- Computerhjørne

Faciliteter

Early Years Transition Programme

Titel:	Historien om en tyv
---------------	---------------------

Dato:	Barnets/børnenes navne	Udfyldt af	Institution/skole
---	Thomas	---	---

Dokumentation	Historien
---------------	-----------

Det er spisepause, og børnene sidder på deres pladser med madpakkerne fremme. Thomas er blevet færdig med sin mad, og vil gerne læse en historie for sine klassekammerater. Thomas vælger en bog fra kurven med bøger – og han glæder sig allerede, for den bog han har valgt kender han i forvejen: Det er en spændende historie med en tyv.

Thomas begynder at læse, men når alle ens klassekammerater sidder og lytter, er det let at blive nervøs! Thomas vil ikke give op – for de andre må bare høre om tyven – og derfor fortæller han den sidste del af historien ved hjælp af sin egen fantasi og billederne i bogen.

Det bliver en smaddergod historie med både en lastbil, tyvekoster og et hus der er "gået helt i stykker". Thomas' klassekammerater lytter opmærksomt.

Hvad skete der?	Hvad kunne det næste være?
-----------------	----------------------------

Thomas fortæller en delvist hjemmedigtet historie, læser "legelæsning" og er opmærksom på læseretningen. Historien er kendt, så i en vis udstrækning *genfortæller* Thomas den. Thomas viser interesse for bøger, er opmærksom på narrative strukturer (plot, osv.) og "læser" billederne.

Lignende læse/legelæseaktiviteter, der giver Thomas mulighed for at bruge billeder og delvist kendt tekst som udgangspunkt for egne fortællinger.

Noter

--

Early Years Transition Programme

Titel:	Aber efter
---------------	------------

Dato:	Barnets/børnenes navne	Udfyldt af	Institution/skole
---	Niels og Henrik	---	---

Dokumentation	Historien
  	<p>Tilstede er 8 drenge, Anne og Erika, vi er på vores stue "Biblioteket".</p> <p>Erika læser historien "Kasketter til salg": En bissekræmmer kommer gående med en masse kasketter på hovedet – sætter sig op ad et træ for at hvile. Han falder i søvn og en masse aber oppe i træet har imens taget kasketterne.</p> <p>Han råber og truer ad dem med en finger og aberne gør det samme og siger tsk, tsk, tsk. Han råber og truer med begge hænder, tramper i jorden og først da han i arrigskab smider sin kasket på jorden og aberne gør det samme, får han kasketterne igen.</p> <p>Børnene lytter intenst og snakker med når aberne siger: "tsk, tsk, tsk"</p> <p>Efter historien udbryster Niels grinende: "Ah, det er derfor man siger aber efter – det er jo det aberne gør!"</p> <p>Vi klæder os ud og spiller historien som teater – Erika er bissekræmmeren og drengene er aberne i træet. Efter teatret leger drengene videre med kasketterne og Henrik begynder spontant at tegne 5-krone sedler (bissekræmmeren råber "kasketter til salg- 5 kr stykket). Han laver 100.000 sedler og mange andre. Rasmus, Thyge og Thomas bliver nysgerrige. De tegner, klipper og taler om penge, kasketter og aber. Børnene har stadig teatertøjet på. Henrik sidder med 5 kasketter på hovedet mens han tegner.</p>
<p>Hvad skete der?</p> <p>Niels fangede pointen i historien – at abe efter. Teatret inspirerede drengene til at lege aber, tegne og klippe penge, skrive navn m.v. Legen smittede ind til nabostuen og om eftermiddagen var der flere børn der lavede penge.</p>	<p>Hvad kunne det næste være?</p> <p>Vi kunne opføre teatret for nogle andre stuer – måske lave billetter. Spille andre teaterstykker.</p>
Noter	

Early Years Transition Programme

Titel:	Oppe på hesten sad en prins
---------------	-----------------------------

Dato:	Barnets/børnenes navne	Udfyldt af	Institution/skole
	Sune	---	---

Dokumentation	Historien
---------------	-----------

Sune er startet på sin tegneserie. Han ved ikke helt hvad historien skal ende med, men har besluttet at tegne en prins på en hest som første billede. Det skal være et rigtigt eventyr, så det starter med "Der var engang en hest...". Sune vil gerne fortsætte teksten med "... oppe på hesten sad en prins", men han løber ind i problemer, for hvordan staver man nu til alle de ord - hvilke bogstaver skal man bruge?

Sune tager et papir med alfabetet til hjælp. Med ELIN ved siden af lytter han sig til nogle af de rigtige bogstaver, hvorefter han - med pegefingern på papiret - ABCD'er sig frem gennem bogstaverne til han kommer til det han skal bruge. "Nå ja, sådan ser et E ud"! Så skriver Sune et meget fint "E", og sådan fortsætter han.

Sune slider i det med at dele ordene op i bogstavernes lyde. Det er svært, men Sune er meget vedholdende, og ender med at få skrevet nogle fine ord. En god start - nu kan historien rigtig begynde!

Hvad skete der?	Hvad kunne det næste være?
-----------------	----------------------------

Sune er i gang med at tegne og fortælle sin egen historie. Han sætter bogstaver sammen til ord, og forsyner således sine tegninger med tekst. Derudover er Sune opmærksom på "der var engang" som er et genretræk ved eventyrgenre. Det er tydeligt at Sune har godt styr på bogstavernes rækkefølge i alfabetet.

Enkle aktiviteter/lege der tager udgangspunkt i alfabetet. Evt. synge eller tælle sig frem gennem alfabetet, en "skattejagt" gennem alfabetet efter bestemte bogstaver eller lignende.

Opfølgning / evaluering

[erstat med eventuelle opfølgende noter]

EN SPROGHISTORIE

Titel:	Axel elsker biler
---------------	-------------------

Dato:	Barnets/børnenes navne	Udfyldt af	Institution/skole
---	En børnegruppe	---	---

Dokumentation	Historien
  	<p><i>Begyndelse</i></p> <p>Børnene sad i rundkreds og hørte bogen <i>Axel elsker biler</i>, er skrevet i rap-form og også blev læst op i rappende stil. Undervejs blev der gjort stop for at forklare et ord fx hidsigprop og vendingen 'Harrys Autoland' som blev oversat til Harrys bilværksted. Under oplæsningen var børnene lydhøre og koncentreret, og det tilbagevendende rap-omkvæd udløste en ekstra opmærksomhed hos børnene; de lyste op og blev fanget ind af sprogets rytme og rim. Der var også opmærksomhed på de mange skæve ord og ordspil samt, legen med ordene. Også bogens afslutning blev der lyttet opmærksom til: "For de rapper og griner og kører limousiner og mega kanonbiler, snoldede personbiler, gravkøer, bankbiler, taxaer og tankbiler, store cementbiler, skinnende agentbiler, fløjtende fejebiler.... Høje hottentotbiler, mopsede møgbiler, store skib-ohøj-biler osv osv".</p> <p><i>Midte</i></p> <p>Efter oplæsningen blev indledt en samtale om hvad børnene kunne lide og ikke lide ved historien og hvad de undrede sig over. Et barn sagde: "Jeg kunne lide hottentot-bilen.... Det var ligesom hottentot-sangen".</p> <p><i>Slutning</i></p> <p>Efter samtalen tegnede børnene noget fra bogen og viste og fortalte om deres tegninger.</p>
Hvad skete der?	Hvad kunne det næste være?
Barnet lytter interesseret til historien; han hæfter sig ved bogens rappende rytme, rimene og de skæve ord, og er i stand til at relatere sprogerfaringer til tidligere sproglige oplevelser. Han udtrykker en sproglig opmærksomhed og god fornemmelse for sprogets rytme.	Forløbet 'oplæsning, samtale, tegne og samtale om tegningerne' kunne videreudvikles således at børnene ikke blot skulle tegne en illustration men tegne fx fire sammenhængende tegninger, fx udfylde fire billedruder, og hermed få skabt et narrativt forløb. Og lave en lille tekst til denne tegneserie.
Opfølgning / evaluering	

EN SPROGHISTORIE

Titel:	Amalie er vært på nyhederne
---------------	-----------------------------

Dato:	Barnets/børnenes navne	Udfyldt af

Historie (og evt. dokumentation)

Det er en regnvåd fredag eftermiddag. Da Vigga og Puk (pædagogerne) har ryddet op på stuen, er der en stor tom papkasse til overs. Amalie (4,8 år), Line, Peter og Niels finder kassen, og Peter får en god idé: kassen skal laves om til et fjernsyn! Vigga hjælper med at skære "skærmen" ud, og børnene maler på kassen med oliekridt og farver. Det bliver et drønflot fjernsyn!

Børn fra de to andre stuer er kommet til, og på skift er de speakere, værter i talkshows, medvirkende i reklamer, etc. Amalie vil gerne prøve en tur i fjernsynet, men holder sig alligevel tilbage. Der er mange der kigger – og kan hun finde på noget at sige? Pludselig tager Amalie mod til sig og holder en kort, men god, nyhedsudsendelse, hvor vi blandt andet hører at Disney Sjøv er aflyst pga. fodbold, og at det i øvrigt snart bliver godt vejr igen. Amalie smiler tilfreds til sit publikum – hun klarede det!

Børnene leger videre mens de en efter en bliver hentet af deres forældre. Vigga stiller fjernsynet op på reolen – så er det klar til en ny runde på mandag!

Hvad skete der?

Udover at være en sjov anekdote, indeholder historien nogle tegn på potentiale for literacy-læring: Amalie fortæller sine egne historier, og udtrykker sig om meninger, oplevelser m.m. Hun inddrager forhold i omgivelserne (Disney Sjøv og vejret) i sine historier, hun lytter opmærksomt til kammeraternes historier, og er helt opslugt af sin speakerrolle i TV-legen. Nogle af disse tegn er oplagte at forbinde med literacy (f.eks. historiefortælling), mens det ikke er ligeså selvfølgelig at der er en sammenhæng mellem literacy-læring og det at være opslugt af en rolle i en leg (læs mere om disse tegn i kapitel 2 og 6).

Hvad kunne det næste være?

På den ene side kan man forestille sig aktiviteter hvor literacy-læring spiller en primær rolle, f.eks. kunne man hjælpe Amalie og hendes kammerater med at lave en programoversigt, små speakerkort eller en plakat med vejrudsigten for de kommende 5 dage. På den anden side kunne man, mere overordnet, men stadig med relevans for literacy-læring, lade TV-vaner og oplevelser være et tilbagevendende tema i alle samlinger en uge, hvor børn og voksne byder ind med yndlingsprogrammer (og det som er allermest kedeligt), og så lave nogle små parodier på disse i papkasse-TV'et. Man kan evt. lave et lille film-forløb med digital-kameraet, optage nogle film fra legepladsen og så speake/fortælle henover. Man kunne lade TV-hændelsen føre til et indhold om massemedier, og evt. skaffe gamle apparater som børn og voksne kan skille ad, samle, lade indgå i lege (f.eks. en fjernbetjening til TV-papkassen), m.m. Første skridt mod at bidrage til at børnene udvikler en kritisk og selvstændig tilgang til massemedier kunne således være at de erfarer hvad der er 'bag skærmen' ved selv at skille fjernsynet ad, og at man snakker om de symboler der er på fjernbetjeningen, m.m. (og således stimulere den funktionelle literacy-kompetence der kræves for at kunne betjene et fjernsyn).

EN SPROGHISTORIE

Titel:	Restauranten
---------------	--------------

Dato:	Barnets/børnenes navne	Udfyldt af

Historie (og evt. dokumentation)

Lise, Anna og Dorte (tre piger fra 1. og 2. klasse) har fundet sammen om at lege restaurant i SFO'en. De er meget optagede af at indrette et hjørne af en af stuerne, med et bord til at spise ved og et tilhørende 'køkken'. Snakken går ivrigt pigerne imellem, og de hjælper hinanden med at lægge dug på bordet, skrive et menukort, lave pengesedler m.m. De finder også nogle lege-køkkenredskaber frem, og indretter et køkken. Restauranten får også en "take-away"-del.

Ved den store åbning flokkes gæsterne om take-away bestillingslugen, og nogle børn og voksne finder også ind i selve restauranten. Lise er tjener og går rundt mellem bordene med det hjemmelavede menukort, og tager imod bestillinger fra gæsterne. Ovre fra køkkenet lyder sang og skramlen med pletter og pander: kokkene Anna og Dorte i fuldt sving.

Papirpenge skifter hænder. Restauranten summer af liv.

Hvad skete der?

Denne historie indeholder tegn på potentiale for literacy-læring - her kan bl.a. nævnes at pigerne tydeligt er opmærksomme på skilte og lign. (menukort), de sætter ord på handlinger, er nysgerrige på ord og bogstaver, skriver ord og bogstaver så godt de nu kan (af menukortet fremgår det at dagens "rat" er "tomatsupe"). Pigerne er opslugt af deres respektive roller (tjener, kokke), de metakommunikerer om legens ramme, forhandler således løbende legen og rollerne, etc.

Hvad kunne det næste være?

Pigernes spontane restaurantleg - som naturligvis er værdifuld og tilstrækkeligt begrundet allerede som den er - kan (også) fungere som engagerende udgangspunkt for planlagte forløb med literacy-læring. Eksempelvis kan restaurantlegen være pigernes vej ind i den kommende fælles 'sundhedsuge' på SFO'en, hvor planlagte aktiviteter hver dag sætter fokus på krop, bevægelse og sund mad. Her kunne pigerne, og evt. flere kammerater og interesserede, lave en økologisk restaurant en af dagene, komplet med et forudgående besøg på en økologisk gård for at købe friske råvarer til råkost og kunstfærdigt tilberedte frugt- og grøntsags snacks (de berørte børn går fra skolen kl. 12 den pågældende dag, noget der aftales med lærere og forældre). Igen indrettes restauranten, der skrives menukort, og måske endda små flyers og plakater til uddeling og ophængning, hvor restauranten gør reklame for sig selv og de lækre snacks. Maden tilberedes af børn og voksne i fællesskab, og løbende tager børnene billeder for dagen efter - med hjælp fra en voksen - at skrive et opslag på 'ForældreIntra' (et computerbaseret kommunikationssystem der binder forældre, børn, pædagoger og lærere sammen online), med billeder og tekst fra dagen.

EN SPROGHISTORIE

Titel:	Kaptajn Kartoffeltud
---------------	----------------------

Dato:	Barnets/børnenes navne	Udfyldt af

Historie (og evt. dokumentation)

I 2. klasse har Per længe læst meget Anders And og selv lavet tegneserier. En dag til billedkunst sidder Per ved siden af Allan og morer sig over hinandens påfund. Dette medfører en lang snak om tegneserier, der langsomt bliver til "og man kunne også... og også..."

I et frikvarter går de i gang med at lave et par enkelte tegninger og talebobler til Kaptajn Kartoffeltud, en figur drengene undervejs har udviklet. Det går ikke stille af! Også tegningerne forsynes med rigelige mængder af lydord "ough!, aaargh!, haaiii!!!"

Det bliver starten på en fælles interesse som de to drenge stadig dyrker. Tegningerne samles nu i en slags seriehæfter, som nummereres og forsynes med titel og forside. Undertiden 'udkommer' der således et nyt nummer af Kaptajn Kartoffeltud, til stor morskab for flere af klassekammeraterne, som begejstret følger med i serien.

Hvad skete der?

De to drenge fanger en tegneseries karakteristiske form. - og viser således kendskab til genren. De samarbejder med hinanden, og inspirerer hinanden, de arbejder videre - og fordyber sig - både i skolen og hjemme. De viser interesse for ord, og både interesse for- og evner udi at sætte en historie virkningsfuldt sammen, såkaldt narrative kompetencer.

Hvad kunne det næste være?

Der kunne følges op ved at indscanne tegneserien og lade drengene optræde med oplæsning af den via klassens interaktive Whiteboard. Man kunne bruge Kaptajn Kartoffeltud som optakt til et fælles tegneserieforløb, evt. med besøg af professionel tegneserietegner. Det kunne også være afsæt til en forløb om forskellige måder at 'udkomme' på, hvor børn enkeltvis og i små grupper laver deres egne bøger, med omslag, forside og det hele. Det kan også være at klassen går sammen om at lave en skæg føljeton man kan følge på klassens hjemmeside (skrevet af eleverne på skift, støttet af en skolepædagog eller af lærer nr. 2 i to-lærer timer). Eller at klassen i fællesskab brainstormer et skørt, tegneserieagtigt univers frem, med stikord og små tegninger på en opslagstavle; i ugerne derefter vender klassen løbende tilbage til dette univers og laver små mundtlige historie-stafetter, skriver og tegner historier der foregår i det fælles univers, måske ligefrem laver en vægfrise der visualiserer universet, komplet med datakort der beskriver de steder og væsener der indgår.

Få materialer og mere viden om Sproghistorier:

Hent sproghistorie-skemaet (også i en elektronisk version, så du kan skrive sproghistorier på computeren), flere eksempler på sproghistorier og mere info i det hele taget. Besøg hjemmesiden for forskningsenheden Barndom, Læring og Didaktik: <http://www.dpu.dk/bld/sproghistorier>

Læs artiklen 'Sproghistorier: En bro mellem skriftsprogstilegnelse i børnehave og indskoling?' bragt i tidsskriftet Viden om Læsning nr. 8, 2010. Besøg Viden om Læsnings hjemmeside <http://www.videnomlaesning.dk/4.aspx>

Læs om sproghistorier (bl.a. en trin for trin guide) i Børnehaveklasseforeningens blad Skolestart nr. 2, 2011:
http://pure.au.dk/portal/files/39816842/Jensen_Brostrom_og_Hansen_2011_Sproghistorier.pdf

Glæd dig til bogen om sproghistorier. Udkommer på Dafolo i efteråret 2012.

Tøv ikke med at tage direkte kontakt til os hvis du har yderligere spørgsmål eller kommentarer.

Anders Skriver Jensen, asje@dpu.dk
Stig Broström, stbr@dpu.dk